

KAPİTALİZME İŞTE BU NEDENLERLE DE KARŞIYIM

Aydınlık Gazetesi, 30 Mart 2020

Yıldırım Koç

Ben kapitalizme karşıyım. Kapitalizmin günümüzde insanlığa ve dünyamıza büyük zararlar verdiğini düşünüyorum. Eğer kapitalizm çok uzak olmaması gereken bir gelecekte tarihin çöplüğüne atılmazsa, insanlık da, dünya da mahvolacak. Bereket, kapitalizmin insan yaşamı ve doğa üzerindeki olumsuzlukları iyice ortaya çıktıkça ve kapitalizm insanların yaşamlarını cehenneme çevirdikçe, insanlığın eşitliğe, huzura, refaha yönelik ihtiyacı ve ilerleyişi hızlanıyor. Kapitalizmin bu zararları dünya savaşlarında yaşanmıştı; son olarak koronavirüs olayında yaşanıyor.

Kapitalizm baskı ve sömürü düzenidir. Ancak zararları ve sakıncaları bununla sınırlı değildir. Kapitalizm insanları bencil, bireyci, üçkağıtçı yapar. Doğayı da tahrip eder.

FIRSATÇILAR, STOKÇULAR

Bir virüs çıktı, bir anda maske, kolonya, tuvalet kağıtlarının fiyatları artırıldı. Hem de ne artış. İnsanlar paniğe kapıldıkça ve bu ürünlere saldırdıkça, “fırsatçılar” olarak nitelenen kesimler, mallarına zam yaptı. Peki, bu malları halka satanlar “fırsatçı” da, ilaç tekelleri, tıbbi malzeme üreticisi büyük şirketler, vb. “fırsatçı” değil mi?

Kapitalizmin özü kârını azamileştirmektir. Kârı azamileştirmenin günümüz hukukunda yasal bir engeli yok. Birileri kârlarını azamileştirmeye çalışırken başkalarına zarar vermesi de kimseyi ilgilendirmez.

Stokçuluk da bu niteliktedir. Birileri, bazı mallar için piyasada yapay bir darlık yaratarak fiyatları artırma yoluna gider. Amaç, kârın azamileştirilmesidir ve kapitalizmin oyun kurallarına uygundur.

Kapitalizmin bencilleştiği insanlar da, başkalarını düşünmeden evinde stok yapar.

Halbuki ihtiyaç artınca fırsatı ganimet bilip malların fiyatlarının artırılmadığı, insanların başkalarının yaşama hakkına da saygı gösterip ihtiyaçları kadar ürün aldıkları bir düzen pekala mümkün.

Kapitalizm insanı bencil ve bireyci yapar. Ancak bencil ve bireyci insanlar, özellikle salgın hastalıklar döneminde başkalarına olduğu kadar kendilerine de zarar verirler. Salgın hastalıklarla mücadelede toplumcu düşünme, başka insanlarla ilişkilerde dostluk ve yoldaşlık özellikle önemlidir. Son salgın hastalık, kapitalizmin bencilliğinin aşılmasının ne kadar zorunlu olduğunu bir kez daha gösterdi.

KAPİTALİZM VE SAĞLIKTA SÖMÜRÜ

Kapitalizmin en büyük zararı sağlık alanında yaşanıyor.

Sağlık hizmetleri devlet eliyle parasız olarak sağlanırsa, devlet insanların hasta olmaması ve hasta olduklarında da onlara en az zarar verecek biçimde tedavi olmaları için çaba gösterir. Halbuki sağlık hizmetleri özel sektör eliyle sağlanıyorsa, hekim ve diğer sağlık personeliyle hasta arasında para giriyorsa, amaç yine en yüksek kârı sağlamaktır. O zaman koruyucu hekimlik ihmal edilir; gereksiz yere tahliller ve ameliyatlar yapılır; sağlığı koruyacak ve hastanın tedavisini sağlayacak ilaçlar kâr amaçlı olarak üretilir ve pazarlanır; gerekli gereksiz bir sürü ilaç yazılır, laboratuvar tetkiki ve hatta ameliyat yapılır.

Kapitalizm, insanları hasta olmaktan çıkarır, sağlık hizmeti ve araçları üretenlerin müşterisi haline getirir.

Sağlık hizmetleri, bundan yararlananların çok az bilgili olduğu alandır. Bu nedenle de sağlık alanı, sömürüye ve istismara son derece açıktır.

Ekonomide “malların fiyat elastikiyeti” diye bir kavram vardır. Bu katsayı, bir malın fiyatı belirli bir oranda arttığında ona olan talebin ne kadar azalacağını gösterir. Bir malın fiyat elastikiyeti yüksekse, kolay kolay zam yapamazsınız. Örneğin, bir kilo elmanın fiyatını 5 liradan 8 liraya çıkarırsanız, talepte

ciddi bir düşme olur. Ancak bir malın fiyat elastikiyeti çok düşükse ve hele tıp hizmetlerinde olduğu gibi sifıra yakınsa, fiyatı ne kadar artırırsanız artırın, talepte fazla bir düşüş olmaz. Kanser ilacının fiyatını iki katına çıkarın, kanser hastalarının çok büyük bölümü ne yapar eder o parayı bulur.

İlaç, tıbbi ürünler ve ekipman üretimi büyük tekellerin denetimindedir. Fiyat elastikiyetinin çok düşük olduğu tıbbi hizmetler bu nedenle kapitalizmin en acımasız sömürsünün sürdürüldüğü alandır.

BİLGİSİZLİK SÖMÜRÜLÜR

Bu sömürüyü pekiştiren diğer bir olgu, bu konudaki bilgisizlik ve uzmana güven zorunluluğudur. Elmanın iyi olup olmadığını anlayabilirsiniz. Ameliyatın veya belirli bir tıbbi tetkikin gerekliliği veya gereksizliğine siz karar veremezsiniz. Eğer tıbbi hizmetler özel sektör eliyle yürütülüyorsa, rahatlıkla gereksiz tetkiklere ve ameliyatlara yönlendirilebilirsiniz. Karşısında hasta değil de müşteri gören bir hekim ve sağlık kuruluşu, sizin bu bilgisizliğinizden ve çaresizliğinizden azami ölçüde yarar sağlamayı ahlaksızlık kabul etmez. Kapitalizmde oyun böyle oynanır.

Böyle bir anlayışın başarısızlığının son kanıtı da koronavirüsle mücadelede çeşitli kapitalist ülkelerde yaşanan sıkıntılardır.

Kapitalizm israf ve gösteriştir. Sağlık hizmetlerinin sade ve ancak nitelikli olarak sunulması yerine, 5 yıldızlı otel hizmetiyle niteliksiz ve çıkara dayalı sağlık hizmeti anlayışının nasıl çöktüğüne tanıklık ediyoruz. Kaynaklar, gösteriş için değil, daha nitelikli sağlıkçı eğitimi, daha iyi halk sağlığı, tıp alanında daha fazla bilimsel çalışma, sağlık çalışanlarına daha insanca yaşama ve çalışma koşullarının sağlanması için kullanılmalıdır.